

VANN for 40 år siden

Om vann, olje og sigevann fra avfallsfyllinger

Av John Mikal Raaheim

John Mikal Raaheim er sivilingeniør fra NTH med mastergrad i historie fra UiO. Han er ansatt som spesialrådgiver i Tekna og er redaktør for VANN.

VANN på nett

Som medlem av Vannforeningen kan du søke etter og skrive ut artikler fra tidligere årganger av VANN helt tilbake til første årgang i 1966. Det er mye å ta av. Tilbudet er tilgjengelig via foreningens nettside www.vannforeningen.no. Her finner du 40 år gamle smakebiter blant annet fra VANNs tiende årgang nr. 2 i 1975. Siden VANN nå annonserer med sin 50. årgang kan noen kanskje mene at smakebitene burde være 10 år eldre. Det vil bli vurdert, men først neste år.

Forbud mot tobakksreklame og automatiseringsprosent på 89%

Nederland vant Melodi Grand Prix i Stockholm i slutten av mars med melodien «Ding dinge dong» fremført av gruppen Teach in. Stockholm var stedet fordi ABBA hadde vunnet i 1974. For Norge sang Ellen Nicolaysen melodien «Det skulle ha vært sommer nå» som endte nest sist av 19 melodier i konkurransen.

Stortinget behandlet våren 1975 retningslinjene for den videre utbygging og organisering av høyere utdanning. Her ble det slått fast at hovedtyngden av de nye studieplasser som skal bygges ut de kommende 10 til 15 år, skal legges til distriktshøyskolene. Det skal etableres en distriktshøyskole for hvert fylke med unntak for Agderfylkene og Oslo/Akershus. I Sogn og Fjor-

dane kom distriktshøyskolen i gang med undervisning høsten 1975. Det ble ikke planlagt flere universiteter enn de fire man da hadde i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø. Måltallet var totalt 80 000 studieplasser i 1985, 25 000 opp fra 1975.

Fra 1. juli var det forbudt å reklamere for tobakksvarer i Norge. Det ble slutt på avis- og ukebladreklamer av typen Marlboro-mannen rider inn i solnedgangen, og ingen kjendiser kunne lenger siteres på at «Ja, nå røyker også jeg Prince».

Dette som bakteppe til VANN for 40 år siden.

Vann er viktigere enn olje

Dette var tittel på lederen til VANN nr. 2 i 1975. Det var gryende oljefeber i landet, og lederskribenten fant grunn til å minne om at «... vi vet at verden en eller annen gang i fremtiden vil bli nødt til å leve videre uten olje, og vi tror endog at det vil være mulig. Verden kan ikke leve videre uten vann!».

«Vi er vant til å betrakte vann som en såkalt fornybar ressurs. Selv våre mest ekstreme dumheter kan neppe ødelegge det hydrologiske kretsløp som system.» Men, fortsetter lederskribenten, vi kan forstyrre det i skadelig retning og vi kan gjøre vann kvalitetsmessig ubrukelig for mange formål.

Bakgrunn for lederen er en stortingsmelding om naturressurser og økonomisk utvikling (nr. 50 for 1974-75) og landsplanen for vannressurser presentert i en annen stortingsmelding (nr. 107 for 1974-75). Vannressursspørsmål var aktuelle i tiden. Også FN var på banen og i 1977 var det planlagt en vannkonferanse i Buenos Aires.

Oslofjordprosjektet vel i havn?

Våren 1975 var dette fortsatt et spørsmål verdt både møter og omtale i VANN. Situasjonen våren 1975 var at man i Asker og Bærum hadde vedtatt å gå inn for «alternativ 1.4» med et tunnelsystem fra Oslo til Asker og renseanlegg i Torpåsken ved Slemmestad. Under prosessen hadde Røyken kommune meldt seg ut av samarbeidet. Røyken ønsket «alternativ 1.2» med stort renseanlegg på Lysaker og mindre renseanlegg ved Holmen, Blakstad og Slemmestad.

Politikerne i Oslo kommune hadde ikke bestemt seg, men det var uttrykt noen motforestillinger mot «alternativ 1.4» som blant annet ble dyrere for Oslo enn alternativet. Alternativene det her er snakk om refererer til forslag og utredninger presentert av NIVA. Også disse ble debattert, særlig når det gjaldt virkningene på ulike deler av fjordsystemet rundt Oslo.

Vassdragsdrift, kvalitetskrav til vann og sigevann fra søppelfyllinger

Dette var ellers litt av menyen i VANN nr. 2 1975 sammen med korrosjon på vannledningsrør og problemer med drift av renseanlegg. Og ikke minst Mannskaps- og betjeningsproblemer ved moderne kloakkrenseanlegg.

NIVAs instituttssjef Kjell Baalsrud skrev om Vannforurensing og vassdragsdrift. Han mente at «på en eller annen måte må bruksinteresser, skader og ulemper verdimåles slik at det etter hvert kan utarbeides et vassdragsregnskap». Han avsluttet med at det i første omgang måtte bli «en klar forskningsoppgave å utrede prinsipper og metoder for vassdragsdrift».

Overingeniør Jan Aug. Myhrstad ved Statens Institutt for Folkehelse skrev om kvalitetskrav til drikkevann i en omfattende og veldokumen-

tert artikkel. Han peker avslutningsvis på misforholdet mellom de absolutte hygieniske kravene til drikkevann, at vannet «skal være hygienisk betryggende» og de kravene som da ble stilt til fysikalsk-kjemisk kvalitet. «Vannet skal være klart, uten framtreddende lukt, smak eller farge. Helserådet kan tillate fravikelser fra denne bestemmelse når de stedlige forhold tilsier det.»

Forsker Ole Jakob Johansen ved NIVA tok i sin artikkel opp sigevannsproblemer ved søppelfyllplasser og kommer med klare anbefalinger om hvordan forurensingen kan reduseres ved å begrense vanntilførselen, samle opp sigevannet og rense dette effektivt. Samtidig tar han oppgjør med «faglige myter» som at sigevannet fortynnes og spres effektivt i grunnvannet. Dette skjer som regel ikke «fordi grunnvannsstrømmene er laminære» ifølge Johansen.

Flere forfattere drøftet problemer ved drift av renseanlegg, og driftsbestyrer Olav J. Rødseth ved Nordre Follo Kloakkverk tok opp mannskaps- og betjeningsproblemer ved moderne kloakkrenseanlegg. Bemanning og kompetanse var kritisk, mente Rødseth. Politikerne forsto ikke hva som kreves for å drive et moderne kloakkrenseanlegg. «Selv det beste renseanlegg kan ikke oppfylle sin oppgave, nemlig rensing av kloakkvannet, hvis det ikke stadig, hver dag, uke etter uke, måned etter måned, overvåkes av en ansvarlig leder som kjenner anlegget ut og inn i alle detaljer.»

Revolusjon, folkeavstemning og amerikansk-russisk forbrødring

Tidlig i mai kan Kong Hussain av Jordan opplyse at Jordan, Egypt og Syria er villige til å anerkjenne Israel dersom Israel oppgir alle okkuperte arabiske områder og gir det palestinske folk alle lovlige rettigheter i sitt opprinnelige hjemland.

Senere i måneden ble det meldt at de styrende, Røde Khmer-armeen, i Kambodsja har satt i gang en revolusjon som blant annet innebærer å flytte store deler av landets befolkning fra byene og ut på landsbygda.

Den 5. juni ble det avholdt folkeavstemning i Storbritannia om videre medlemskap i EF.

Ja-stemmer var i overvekt med 67,2 %. Egypts president Anwar Sadat gjenåpnet Suez-kanalen.

Den 17. juli ble det amerikanske romfartøyet Apollo koplet sammen med et sovjetisk Sojus 228 km over jordoverflaten og de amerikanske og russiske astronautene kunne hilse på hverandre.

Kilder

Baalsrud, Kjell. «Vannforurensninger og vassdragsdrift». *VANN nr. 2 1975*.

Hafstad, K. «Driftsproblemer ved Oslo kommunes rensesanlegg». *VANN nr. 2 1975*.

Hennum, Sigurd B. *Tilbake til 70-tallet*. Schibsted Forlag, Oslo 2012.

Holtan, Hans. «Oslofjordprosjektet vel i Havn?». *VANN nr. 2 1975*.

Hoff, Hans Kristian. «Erfaringer fra drift av kloakkrenseanlegg i Bærum kommune». *VANN nr. 2 1975*.

Johansen, Ole Jakob Johansen. «Sigevannsproblemer fra søppelfyllplasser». *VANN nr. 2 1975*.

Kristiansen, Hans. «Korrosjon på vannledningsrør». *VANN nr. 2 1975*.

Myhrstad, Jan Aug. «Kvalitetskrav til vann - Drikkevann». *VANN nr. 2 1975*.

Rødseth, Olav J. «Mannskaps- og betjeningsproblemer ved moderne kloakkrenseanlegg». *VANN nr. 2 1975*.

Thaulow, Haakon. «Problemer ved drift av rensesanlegg». *VANN nr. 2 1975*.

Hvem Hva Hvor 1976. Chr. Schibsteds Forlag, Oslo 1975.